

Prilog

Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za postupanje sa zatvorenicima (Mandelina pravila)

Uvodne napomene

Uvodna napomena 1

Svrha sljedećih pravila nije da detaljno opišu neki model sustava kaznenih ustanova. Njima se jedino nastoje, na temelju opće suglasnosti o suvremenom shvaćanju i ključnih elemenata najprimjerenijih sustava današnjice, postaviti općeprihvaćena dobra načela i prakse u postupanju sa zatvorenicima i upravljanju zatvorima.

Uvodna napomena 2

1. S obzirom na veliku raznolikost pravnih, društvenih, ekonomskih i geografskih uvjeta u svijetu, očito je da se sva pravila ne mogu primijeniti na svakom mjestu i u svako doba. Ipak, ona bi trebala poslužiti kao poticaj stalnom naporu da se prebrode praktične teškoće koje stoje na putu njihovoj primjeni, imajući u vidu da uzeta u cjelini predstavljaju minimalne uvjete koje prihvaćaju Ujedinjeni narodi.

2. S druge strane, pravila se odnose na područje u kojem se ljudska misao neprestano razvija. Ona ne idu za tim da isključe mogućnost eksperimentiranja i razvijanja prakse, pod uvjetom da je to u skladu s načelima i da se time nastoji produbiti svrhe koje proizlaze iz cjelokupnog teksta pravila. U tom će smislu središnja zatvorska uprava uvijek imati pravo odobriti odstupanja od pravila.

Uvodna napomena 3

1. Prvi dio pravila obuhvaća odredbe o općem upravljanju zatvorima te se primjenjuje na sve kategorije zatvorenika, one koji su lišeni slobode po kaznenom ili građanskom pravu, neosuđene i osuđene, uključujući i zatvorenike prema kojima je primijenjena neka „mjera sigurnosti“ ili korektivna mjera koju je odredio sudac.

2. Drugi dio sadrži odredbe koje se mogu primijeniti samo na posebne kategorije zatvorenika o kojima se govori u svakom odjeljku. Ipak, odredbe u odjeljku A, koje se primjenjuju na osuđene zatvorenike, primjenjive su jednako i na kategorije zatvorenika o kojima se govori u odjeljcima B, C i D, ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama koje za te kategorije vrijede i pod uvjetom da su na njihovu korist.

Uvodna napomena 4

1. Svrha pravila nije da reguliraju upravljanje ustanovama za mlade osobe, kao što su maloljetnički zatvori ili popravni domovi, ali se njihov prvi dio može smatrati općenito primjenjivim u takvim ustanovama.

2. Kategorija mladih zatvorenika trebala bi u svakom slučaju obuhvaćati sve mlade osobe koje podliježu nadležnosti sudova za maloljetne osobe. U pravilu se takvim mladim osobama ne bi trebala izricati zatvorska kazna.

I. Pravila za opću primjenu

Temeljna načela

Pravilo 1.

Prema svim zatvorenicima mora se postupati uz poštovanje njihovog dostojanstva i vrijednosti koje su im svojstvene kao ljudskim bićima. Nijedan zatvorenik ne smije biti podvrgnut mučenju i drugim okrutnim, nečovječnim ili ponižavajućim postupcima ili kaznama, za što se nikakve okolnosti ne mogu koristiti kao opravdanje, i mora biti zaštićen od njih. Zaštita i sigurnost zatvorenika, osoblja, pružatelja usluga i posjetitelja moraju uvijek biti osigurani.

Pravilo 2.

1. Ova se pravila moraju primjenjivati nepristrano. Ne smije biti diskriminacije na temelju rase, boje kože, spola, jezika, religije, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovinskog stanja, rođenja ili nekog drugog statusa. Religijska vjerovanja i moralna načela zatvorenika moraju se poštovati.

2. U svrhu praktične primjene načela zabrane diskriminacije, zatvorske uprave moraju imati u vidu pojedinačne potrebe zatvorenika, a posebice najranjivijih kategorija u zatvorskim okruženjima. Mjere zaštite i promicanja prava zatvorenika s posebnim potrebama obvezne su i ne smatraju se diskriminirajućima.

Pravilo 3.

Zatvaranje i druge mjere koje dovode do izolacije osoba od vanjskog svijeta štetne su samom činjenicom da se lišavanjem slobode tim osobama oduzima pravo na samoodređenje. Stoga zatvorski sustav ne smije, osim u mjeri u kojoj je to neizbježno kod opravdanog odvajanja ili održavanja discipline, povećavati patnju koja je svojstvena takvim situacijama.

Pravilo 4.

1. Svrhe zatvorske kazne i sličnih mjera kojima se osoba lišava slobode prvenstveno su zaštita društva od kriminala i smanjenje recidivizma. Te se svrhe mogu ostvariti jedino ako se razdoblje zatvora iskoristi kako bi se osigurala što bolja reintegracija takvih osoba u društvo po izlasku iz zatvora tako da mogu živjeti u skladu sa zakonom i brinuti se o sebi.

2. S tim ciljem, zatvorske uprave i druga nadležna tijela trebaju nuditi obrazovanje, strukovno osposobljavanje i rad, kao i druge oblike pomoći koji su primjereni i raspoloživi, uključujući i one popravne, moralne, duhovne, socijalne, zdravstvene i sportske prirode. Svi takvi programi, aktivnosti i usluge trebali bi se izvoditi u skladu s postupanjem prema zatvorenicima na individualnoj osnovi.

Pravilo 5.

1. U zatvorskom režimu na najmanju mjeru trebaju biti svedene razlike između zatvorskog života i života na slobodi koje smanjuju odgovornost zatvorenika ili poštovanje dostojanstva zatvorenika kao ljudskih bića.

2. Zatvorske uprave moraju napraviti sve opravdane ustupke i prilagodbe kako bi se osiguralo da zatvorenici s invaliditetom, psihičkim poremećajima ili drugim poteškoćama imaju potpun i djelotvoran pristup zatvorskom životu na ravnopravnoj osnovi.

Upravljanje dokumentacijom zatvorenika

Pravilo 6.

Na svakom mjestu gdje su osobe zatvorene mora postojati standardizirani sustav upravljanja dokumentacijom zatvorenika. Takav sustav može biti elektronička baza zapisa ili upisnik s numeriranim i potpisanim stranama. Moraju postojati postupci kojima se osigurava sigurno revizijsko praćenje podataka i sprječavanje neovlaštenog pristupa ili izmjena podataka u sustavu.

Pravilo 7.

Nijedna osoba ne može biti primljena u zatvor bez pravovaljanoga naloga za zatvaranje. Prilikom prijama svakog zatvorenika sljedeći podaci moraju se unijeti u sustav upravljanja dokumentacijom zatvorenika:

- (a) točne informacije koje omogućuju određivanje jedinstvenog identiteta, uz poštovanje spola zatvorenika na temelju samoodređenja;
- (b) razlozi za zatvaranje i odgovorno tijelo, uz datum, vrijeme i mjesto uhićenja;
- (c) dan i sat prijama i otpusta, kao i mogućeg premještaja;
- (d) sve vidljive ozljede i pritužbe o prijašnjem lošem postupanju;
- (e) inventar osobne imovine;
- (f) imena članova obitelji, uključujući, gdje je to primjenjivo, djecu, dob, mjesto i skrbnički ili starateljski status djece;
- (g) podaci za kontakt u izvanrednim situacijama i informacije o najbližoj rodbini zatvorenika.

Pravilo 8.

Prilikom primanja svakog zatvorenika sljedeći podaci moraju se unijeti u sustav upravljanja dokumentacijom zatvorenika, gdje je to primjenjivo:

- (a) podaci vezani uz sudski postupak, uključujući datume sudskih ročišta i pravne zastupnike;
- (b) inicijalna izvješća o procjeni i razvrstavanju;
- (c) podaci o ponašanju i disciplini;
- (d) zahtjevi i pritužbe, uključujući navode o mučenju ili nekom drugom okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, osim ako oni nisu povjerljive prirode;
- (e) podaci o izricanju stegovnih mjera;
- (f) podaci o okolnostima i uzrocima ozljeda ili smrti i, u potonjem slučaju, određište posmrtnih ostataka.

Pravilo 9.

Mora se štititi povjerljivost svih zapisa o kojima se govori u pravilu 7. i 8., a pristup njima smiju imati samo osobe koje zbog svojih profesionalnih odgovornosti moraju imati pristup takvim podacima. Svakom zatvoreniku mora biti odobren pristup zapisima koji se na njega ili nju odnose, uz mogućnost redigiranja odobrenih sukladno domaćem zakonodavstvu, i pravo na preuzimanje službenog primjerka takvih zapisa po njegovom ili njenom otpustu.

Pravilo 10.

Sustavi upravljanja dokumentacijom zatvorenika moraju se koristiti i za generiranje pouzdanih podataka o kretanjima i značajkama vezanima uz zatvorsku populaciju, uključujući stope popunjenosti, kako bi se stvorila osnova za donošenje odluka na temelju dokaza.

Odvajanje kategorija*Pravilo 11.*

Različite kategorije zatvorenika moraju biti u odvojenim ustanovama ili dijelovima ustanova, s obzirom na njihov spol, dob, kaznenu evidenciju, pravni razlog pritvaranja i nužnosti postupanja s njima. Tako:

- (a) muškarce i žene treba u mjeri u kojoj je to moguće zatvarati u odvojene ustanove; u ustanovi koja prima i muškarce i žene sve prostorije koje su određene za žene moraju biti potpuno odvojene;
- (b) neosuđeni zatvorenici smještaju se odvojeno od osuđenih;
- (c) osobe zatvorene zbog dugova i drugi civilni zatvorenici smještaju se odvojeno od osoba koje su zatvorene zbog kaznenog djela;
- (d) maloljetni zatvorenici smještaju se odvojeno od odraslih.

Smještaj*Pravilo 12.*

1. Ako se prostor za spavanje nalazi u pojedinačnim ćelijama ili sobama, svaki zatvorenik noću boravi u ćeliji ili sobi sam. Ako zbog posebnih razloga, kao što je privremena pretrpanost, središnja zatvorska uprava mora odstupiti od ovog pravila, nije poželjno da se u ćeliju ili sobu smjeste dva zatvorenika.
2. Tamo gdje se koriste zajedničke spavaonice smještaju se zatvorenici za koje je pažljivim odabirom utvrđeno da se mogu međusobno družiti u tim uvjetima. Tijekom noći mora se odvijati redovit nadzor, u skladu s prirodom zatvora.

Pravilo 13.

Sav smještaj određen za zatvorenike, a posebice sav smještaj namijenjen za spavanje, mora ispunjavati sve zdravstvene zahtjeve, imajući u vidu klimatske uvjete te, posebice, kubični sadržaj kisika, minimalnu površinu, rasvjetu, grijanje i ventilaciju.

Pravilo 14.

Na svim mjestima gdje zatvorenici žive ili rade:

(a) prozori moraju biti dovoljno veliki da zatvorenici mogu čitati ili raditi uz prirodno svjetlo te moraju biti tako napravljeni da omogućuju ulaženje svježeg zraka bez obzira na to postoji li umjetna ventilacija;

(b) mora biti omogućena dostatna umjetna rasvjeta pod kojom zatvorenici mogu čitati ili raditi a da ne kvare vid.

Pravilo 15.

Sanitarni uređaji moraju omogućiti svakom zatvoreniku obavljanje prirodnih potreba kad je to nužno, i to na čist i pristojan način.

Pravilo 16.

Prikladni uređaji za kupanje i tuširanje moraju biti dostupni tako da se svaki zatvorenik može, i od njega se to smije zahtijevati, okupati ili istuširati pri temperaturi koja odgovara klimatskim uvjetima, u razmacima potrebnim za održavanje opće higijene, prema godišnjem dobu i geografskom položaju, ali najmanje jedanput tjedno u umjerenj klimi.

Pravilo 17.

Svi dijelovi zatvora koje zatvorenici redovito koriste moraju se propisno održavati i redovno besprijekorno čistiti.

Osobna higijena

Pravilo 18.

1. Zatvorenici su dužni održavati osobnu higijenu, za što im treba osigurati vodu i toaletni pribor nužan za očuvanje zdravlja i čistoće.
2. Da bi zatvorenici mogli očuvati pristojan izgled i samopoštovanje, treba im omogućiti da neguju kosu i bradu, a muškarcima treba omogućiti redovito brijanje.

Odjeća i krevetnina

Pravilo 19.

1. Svaki zatvorenik, kojem nije dopušteno nositi vlastitu odjeću, mora dobiti odjeću prikladnu klimatskim uvjetima i koja mu neće ugroziti zdravlje. Ta odjeća ne smije ni na koji način djelovati degradirajuće ili ponižavajuće.
2. Sva odjeća mora biti čista i mora se održavati u prikladnom stanju. Donje rublje mora se mijenjati i prati što je češće moguće radi održavanja higijene.
3. U iznimnim okolnostima, kad god se zatvorenika vodi izvan zatvora radi odobrene svrhe mora mu se omogućiti nošenje vlastite ili druge neupadljive odjeće.

Pravilo 20.

Ako je zatvorenima dozvoljeno nositi vlastitu odjeću, prilikom prijama u zatvor potrebno je osigurati da je čista i prikladna za upotrebu.

Pravilo 21.

Svaki zatvorenik, u skladu s lokalnim ili nacionalnim standardima, treba imati zaseban krevet te zasebnu i dostatnu krevetninu koja mora biti čista prilikom preuzimanja i koju treba održavati u dobrom stanju i mijenjati dovoljno često da se osigura njezina čistoća.

Hrana*Pravilo 22.*

1. Uprava zatvora dužna je svakom zatvoreniku u uobičajenim vremenskim razmacima dati hranu koja je dovoljne nutritivne vrijednosti da održi njihovo zdravlje i snagu i koja je dobro pripremljena i poslužena.
2. Voda za piće mora biti dostupna svakom zatvoreniku kad god mu je potrebna.

Vježbanje i sport*Pravilo 23.*

1. Svaki zatvorenik koji ne radi na otvorenom mora imati najmanje jedan sat dnevno za prikladnu tjelovježbu na svježem zraku ako to vremenske prilike dozvoljavaju.
2. Mladi zatvorenici, kao i drugi zatvorenici kojima to godine i tjelesna građa dozvoljavaju, moraju dobiti mogućnost tjelovježbe i rekreacije u vremenu koje je određeno za vježbanje. U tom smislu treba im staviti na raspolaganje teren, sprave i opremu.

Zdravstvene službe*Pravilo 24.*

1. Za pružanje zdravstvene skrbi zatvorenima odgovorna je država. Zatvorenici trebaju uživati iste standarde zdravstvene skrbi koji su dostupni i u društvu te trebaju imati besplatan pristup potrebnim zdravstvenim službama bez diskriminacije na osnovi njihovog pravnog statusa.
2. Zdravstvene službe trebaju biti organizirane u bliskom odnosu s općom upravom za javno zdravstvo i na način kojim se osigurava kontinuitet liječenja i njege, što se odnosi i na HIV, tuberkulozu i druge zarazne bolesti, kao i na ovisnost o narkoticima.

Pravilo 25.

1. Svaki zatvor mora imati zdravstvenu službu sa zadatkom ocjenjivanja, promicanja, zaštite i poboljšanja fizičkog i psihičkog zdravlja zatvorenika, osobito vodeći računa o zatvorenima s posebnim zdravstvenim potrebama ili zdravstvenim problemima koji otežavaju njihovu rehabilitaciju.
2. Zdravstvena služba sastoji se od interdisciplinarnog tima s dovoljnim brojem kvalificiranog osoblja te djeluje uz punu kliničku neovisnost

i obuhvaća odgovarajuća stručna znanja iz područja psihologije i psihijatrije. Usluge kvalificiranog stomatologa moraju biti dostupne svakom zatvoreniku.

Pravilo 26.

1. Zdravstvena služba priprema i vodi točnu, ažurnu i povjerljivu individualnu medicinsku dokumentaciju o svim zatvorenicima, a svim zatvorenicima treba na zahtjev omogućiti pristup njihovoj dokumentaciji. Zatvorenik može imenovati treću osobu za pristup svojoj medicinskoj dokumentaciji.
2. Medicinska dokumentacija dostavlja se zdravstvenoj službi ustanove koja prima zatvorenika prilikom premještanja te se za nju mora osigurati medicinska povjerljivost.

Pravilo 27.

1. Svi zatvori moraju osigurati trenutni pristup medicinskoj pomoći u hitnim slučajevima. Zatvorenici kojima je potrebno specijalizirano liječenje ili operacija premještanju se u specijalizirane ustanove ili civilne bolnice. U slučajevima gdje zatvorska služba ima vlastite bolničke objekte, oni moraju imati odgovarajuće osoblje i moraju biti opremljeni za pružanje primjerenog liječenja i skrbi zatvorenicima koje se tamo upućuje.
2. Kliničke odluke smiju donositi isključivo odgovorni zdravstveni radnici te ih nemedicinsko zatvorsko osoblje ne smije odbiti ili zanemariti.

Pravilo 28.

U ženskim zatvorima mora postojati poseban smještaj za cjelokupnu potrebnu prenatalnu i postnatalnu zdravstvenu zaštitu i liječenje. U mjeri u kojoj je to izvedivo porod se organizira u bolnici izvan zatvora. Ako se dijete rodi u zatvoru, to ne smije biti navedeno u rodnom listu.

Pravilo 29.

1. Odluka da se djetetu dopusti boravak s roditeljem u zatvoru mora se temeljiti na najboljim interesima djeteta. U slučajevima u kojima je djeci dopušten ostanak u zatvoru s roditeljem, mora biti osigurano sljedeće:
 - (a) unutarnji ili vanjski objekti za brigu o djeci popunjeni kvalificiranim osobljem, u koje će djeca biti smještena kada nisu pod nadzorom roditelja;
 - (b) posebne zdravstvene usluge za djecu, uključujući zdravstvene preglede prilikom prijama te stalno praćenje specijalističko praćenje njihova razvoja.
2. S djecom koja borave u zatvoru s roditeljima ne smije se postupati kao sa zatvorenicima.

Pravilo 30.

Liječnik ili drugi kvalificirani zdravstveni radnici, bez obzira na to jesu li dužni izvještavati liječnika, moraju posjetiti svakog zatvorenika, razgovarati s njim i pregledati ga što je prije moguće nakon prijama i kasnije po potrebi. Posebna pažnja mora se posvetiti:

- (a) utvrđivanju zdravstvenih potreba i poduzimanju svih potrebnih mjera liječenja;

(b) utvrđivanju lošeg postupanja kojem su pridošli zatvorenici možda bili podvrgnuti prije primanja;

(c) utvrđivanju znakova psihološkog ili drugog stresa nastalog uslijed zatvaranja, uključujući, bez ograničenja, rizik od samoubojstva ili samoozljeđivanja i simptome krize zbog prestanka korištenja narkotika, lijekova ili alkohola te poduzimanju svih odgovarajućih individualiziranih mjera ili postupaka;

(d) u slučajevima u kojima se sumnja da zatvorenik ima zaraznu bolest, osiguranju kliničke izolacije i primjerenog postupanja sa zatvorenikom tijekom razdoblja zaraznosti;

(e) utvrđivanju sposobnosti zatvorenika za rad, vježbanje i sudjelovanje u drugim aktivnostima prema potrebi.

Pravilo 31.

Liječnik ili, gdje je to primjenjivo, drugi kvalificirani zdravstveni radnici moraju imati svakodnevni pristup svim bolesnim zatvorenicima, svim zatvorenicima koji se žale na tjelesne ili psihičke zdravstvene probleme ili ozljede te zatvorenicima o kojima vode posebnu brigu. Svi zdravstveni pregledi moraju se provoditi uz potpunu povjerljivost.

Pravilo 32.

1. Odnos između liječnika i drugih zdravstvenih radnika i zatvorenika podliježe istim etičkim i profesionalnim standardima koji se primjenjuju na pacijente u društvu, što se posebice odnosi na:

(a) dužnost šticećenja tjelesnog i psihičkog zdravlja zatvorenika te sprječavanja i liječenja bolesti isključivo na kliničkim osnovama;

(b) poštivanje samostalnosti zatvorenika u pogledu njihova vlastitog zdravlja i informiranog pristanka u odnosu između liječnika i pacijenta;

(c) povjerljivost medicinskih informacija, osim ako čuvanje takve povjerljivosti ne dovodi do stvarne i neposredne opasnosti po pacijente ili druge osobe;

(d) potpuna zabrana sudjelovanja, aktivnog ili pasivnog, u djelima koja se mogu smatrati mučenjem ili drugim okrutnim, nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem ili kažnjavanjem, uključujući izvođenje medicinskih ili znanstvenih pokusa koji mogu biti štetni za zdravlje zatvorenika, kao što je uklanjanje stanica, tkiva ili organa zatvorenika.

2. Ne dovodeći u pitanje stavak 1 (d) ovog pravila, zatvorenicima se može dozvoliti, uz njihov slobodan i informiran pristanak te u skladu s primjenjivim pravom, sudjelovanje u kliničkim pokusima i drugim zdravstvenim istraživanjima u društvu ako se očekuje da će to donijeti izravnu i značajnu korist za njihovo zdravlje te darovanje stanica, tkiva ili organa članovima obitelji.

Pravilo 33.

Liječnik je dužan obavijestiti direktora kad god smatra da je tjelesno ili psihičko zdravlje zatvorenika narušeno ili će biti narušeno daljnjim boravkom u zatvoru ili bilo kojim drugim zatvorskim uvjetima.

Pravilo 34.

Ako tijekom pregleda zatvorenika prilikom prijama u zatvor ili pružanja medicinske pomoći zatvoreniku nakon toga zdravstveni radnik uoči znakove mučenja ili nekog drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dužan je to dokumentirati i takve slučajeve prijaviti nadležnom medicinskom, upravnom ili pravosudnom tijelu. Primjerene postupovne mjere opreza moraju se slijediti da se zatvorenika ili povezane osobe ne bi izložilo predvidivom štetnom riziku.

Pravilo 35.

1. Liječnik ili nadležno javno zdravstveno tijelo dužni su redovito provoditi inspekcije i obavijestiti direktora o:

- (a) količini, kvaliteti, pripremi i posluživanju hrane;
- (b) higijeni i čistoći ustanove i zatvorenika;
- (c) sanitarijama, temperaturi, rasvjeti i ventilaciji zatvora;
- (d) prikladnosti i čistoći odjeće i krevetnine;
- (e) primjeni pravila o tjelesnom odgoju i sportu u slučajevima gdje nema tehničkog osoblja zaduženog za te aktivnosti.

2. Direktor zatvora mora uzeti u obzir informacije i izvješća dostavljena u skladu sa stavkom 1 ovog pravila i pravila 33. te odmah poduzeti korake za provođenje savjeta i preporuka navedenih u izvješćima. Ako savjeti ili preporuke nisu u nadležnosti direktora zatvora ili ako se on ne slaže s njima, direktor je dužan odmah nadređenom tijelu podnijeti svoje izvješće i savjete ili preporuke liječnika odnosno nadležnog javnog zdravstvenog tijela.

Ograničenja, disciplina i kažnjavanje

Pravilo 36.

Disciplina i red moraju se održavati uz ograničenja samo u onoj mjeri koja je nužna za postizanje sigurnog nadzora, sigurnog rada zatvora i dobro organiziranog zajedničkog života.

Pravilo 37.

Sljedeće u svakom slučaju mora biti uređeno zakonom ili propisom nadležnog upravnog tijela:

- (a) ponašanje koje predstavlja stegovni prijestup;
- (b) vrste i trajanje kazni koje mogu biti izrečene;
- (c) tijelo nadležno za izricanje takvih kazni;

(d) bilo koji oblik nedobrovoljnog odvajanja od opće zatvorske populacije, kao što je upućivanje u samicu, izolacija, segregacija, jedinice za posebnu skrb ili ograničeni smještaj, bilo kao stegovna mjera ili u svrhu održavanja reda i sigurnosti, uključujući uvođenje pravila i postupaka kojima se uređuje primjena i preispitivanje, prijam i otpust što se tiče bilo kojeg oblika nedobrovoljnog odvajanja.

Pravilo 38.

1. Zatvorskim upravama preporučuje se primjena, u granicama mogućnosti, postupaka sprječavanja sukoba, posredovanja i drugih alternativnih mehanizama rješavanja sporova u svrhu sprječavanja stegovnih prijestupa ili rješavanja sukoba.
2. Za zatvorenike koji su odvojeni ili su bili odvojeni zatvorska uprava dužna je poduzeti potrebne mjere za ublažavanje potencijalnih štetnih posljedica zatvaranja po njih i njihovo društvo nakon izlaska iz zatvora.

Pravilo 39.

1. Nijedan zatvorenik ne smije biti kažnjen ako to nije u skladu sa zakonskim uvjetima ili propisima spomenutima u pravilu 37. te načelima pravičnosti i primjene propisanog postupka. Zatvorenika se ne smije dvaput kazniti za isti prijestup.
2. Zatvorske uprave dužne su osigurati razmjernost između stegovne mjere i prijestupa za koji je ona utvrđena te voditi odgovarajuću evidenciju o svim izrečenim stegovnim mjerama.
3. Prije izricanja stegovnih mjera zatvorske uprave dužne su razmotriti jesu li i kako psihička bolest ili razvojna teškoća zatvorenika mogle doprinijeti njegovom ponašanju i počinjenju prekršaja ili djela za koje se izriče stegovna mjera. Zatvorske uprave ne smiju kazniti ponašanje zatvorenika koje se smatra izravnom posljedicom njegove psihičke bolesti ili intelektualnih teškoća.

Pravilo 40.

1. Nijedan zatvorenik ne smije biti zaposlen u službi zatvora u stegovne svrhe.
2. Ipak, tim se pravilom ne smije ometati pravilno funkcioniranje sustava temeljenih na samoupravljanju, u okviru kojih su određene društvene, obrazovne ili sportske aktivnosti i odgovornosti pod nadzorom povjerene zatvorenicima koji su podijeljeni u skupine za svrhe postupanja.

Pravilo 41.

1. Svaka tvrdnja zatvorenika o stegovnom prijestupu mora se odmah prijaviti nadležnom tijelu, koje je dužno istražiti je bez nepotrebnog odgađanja.
2. Zatvorenici moraju bez odgode i na jeziku koji razumiju biti obaviješteni o prirodi optužbi protiv njih te moraju dobiti dovoljno vremena i odgovarajuća sredstva za pripremu obrane.
3. Zatvorenicima mora biti dopušteno da se brane u zatvoru ili kroz pravnu pomoć kad je to u interesu pravde, posebice u slučajevima ozbiljnih stegovnih optužbi. Ako zatvorenici ne razumiju ili ne govore jezik koji se koristi na stegovnoj raspravi, potrebno im je osigurati besplatnu pomoć kvalificiranog tumača.
4. Zatvorenicima se mora omogućiti da traže sudsko preispitivanje stegovnih mjera koje su im izrečene.

5. U slučaju da se kršenje discipline smatra kaznenim djelom, zatvorenici moraju imati pravo na sva jamstva pravilnog postupka koja se primjenjuju na kaznene postupke, uključujući neometan pristup pravnom savjetniku.

Pravilo 42.

Opći životni uvjeti navedeni u ovim pravilima, uključujući one koji se odnose na rasvjetu, ventilaciju, temperaturu, sanitarije, vodu za piće, pristup otvorenom prostoru i tjelovježbu, osobnu higijenu, zdravlje i primjeren osobni prostor, odnose se na sve zatvorenike bez iznimke.

Pravilo 43.

1. Ni u kojem slučaju ograničenja ili stegovne mjere ne smiju uključivati mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Sljedeće prakse posebice su zabranjene:

- (a) neograničeno upućivanje u samicu;
- (b) produljeno upućivanje u samicu;
- (c) smještanje zatvorenika u mračnu ili stalno osvijetljenu ćeliju;
- (d) tjelesno kažnjavanje ili smanjenje količine hrane ili vode za piće;
- (e) kolektivno kažnjavanje.

2. Sredstva za ograničenje kretanja ne smiju se koristiti u svrhu kažnjavanja stegovnih prijestupa.

3. Stegovne ili ograničavajuće mjere ne smiju uključivati zabranu kontakta s obitelji. Sredstva kontaktiranja obitelji smiju biti ograničena isključivo u ograničenom razdoblju i u mjeri u kojoj je to nužno za održavanje sigurnosti i reda.

Pravilo 44.

U smislu ovih pravila, upućivanje u samicu odnosi se na zatvaranje zatvorenika na 22 sata dnevno ili više bez značajnog ljudskog kontakta. Produljeno upućivanje u samicu odnosi se na boravak u samici tijekom razdoblja duljeg od 15 dana zaredom.

Pravilo 45.

1. Upućivanje u samicu koristi se isključivo u iznimnim slučajevima kao zadnje sredstvo, na najkraće moguće vrijeme i podložno neovisnoj procjeni te isključivo uz odobrenje nadležnog tijela. Ne smije se izricati kao rezultat osude zatvorenika.

2. Izricanje mjere zatvaranja u samicu treba biti zabranjeno u slučaju zatvorenika s psihičkim ili fizičkim teškoćama ako će njihovo stanje biti pogoršano takvim mjerama. Zabrana zatvaranja u samicu i sličnih mjera kada se radi o ženama i djeci, kako je navedeno u drugim

standardima i normama Ujedinjenih naroda za sprječavanje kriminala i kazneno pravosuđe,²⁸ ostaje na snazi.

Pravilo 46.

1. Zdravstveno osoblje ne smije imati nikakvu ulogu u izricanju stegovnih ili drugih ograničavajućih mjera. Ipak, ono je dužno posvetiti posebnu pažnju zdravlju zatvorenika koje se drži u bilo kojem obliku nedobrovoljnog odvajanja, uključujući svakodnevno posjećivanje takvih zatvorenika i pružanje brze medicinske pomoći i liječenja na zahtjev zatvorenika ili zatvorskog osoblja.
2. Zdravstveno osoblje mora bez odgode izvijestiti direktora o svim štetnim posljedicama stegovnih ili drugih ograničavajućih mjera po tjelesno ili psihičko zdravlje zatvorenika podvrgnutih takvim kaznama ili mjerama te savjetovati direktora ako smatra njihovo ukidanje ili izmjenu nužnima radi zaštite tjelesnog ili psihičkog zdravlja.
3. Zdravstveno osoblje mora biti ovlašteno za provjeru i davanje preporuka za izmjene nedobrovoljnog odvajanja zatvorenika kako bi se osiguralo da takva odvojenost ne pogoršava zdravstveno stanje odnosno psihičke ili tjelesne teškoće zatvorenika.

Sredstva za ograničenje kretanja

Pravilo 47.

1. Upotreba lanaca, okova i drugih sredstava za ograničenje kretanja koja su sama po sebi ponižavajuća ili bolna zabranjena je.
2. Druga sredstva za ograničenje kretanja smiju se koristiti isključivo ako su odobrena zakonom i to u sljedećim okolnostima:
 - (a) kao mjera opreza protiv bijega za vrijeme prijevoza, pod uvjetom da se skinu kada zatvorenik dođe pred pravosudno ili upravno tijelo;
 - (b) naredbom direktora zatvora, ako se ostale metode kontrole pokažu neuspješnima, kako bi se zatvorenika spriječilo u nanošenju ozljeda sebi ili drugima ili u počinjenju materijalne štete; u takvim slučajevima direktor je dužan odmah obavijestiti liječnika ili drugog kvalificiranog zdravstvenog radnika te izvijestiti nadređeno upravno tijelo.

Pravilo 48.

1. Kada je upotreba sredstava za ograničenje kretanja odobrena u skladu sa stavkom 2 pravila 47., moraju se primjenjivati sljedeća načela:
 - (a) sredstva za ograničenje kretanja mogu se koristiti samo ako slabije sredstvo kontrole nije dovoljno za sprječavanje rizika do kojih neograničeno kretanje dovodi;

²⁸ Vidi pravilo 67. Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode (rezolucija 45/113, prilog); i pravilo 22. Pravila Ujedinjenih naroda za postupanje sa zatvorenicama i nezatvorske mjere za prijestupnice (Bangkoška pravila) (rezolucija 65/229, prilog).

(b) metoda ograničenja kretanja mora biti najnenametljivija metoda koja je nužna i opravdano dostupna za kontrolu kretanja zatvorenika, na temelju stupnja i prirode postojećih rizika;

(c) sredstva za ograničenje kretanja smiju se koristiti isključivo u vremenu u kojem je to nužno te ih se mora ukloniti što je prije moguće kada rizici koji proizlaze iz neograničenog kretanja više nisu prisutni;

2. sredstva za ograničenje kretanja nikad se ne smiju koristiti na ženama tijekom trudova, porađanja i odmah nakon poroda.

Pravilo 49.

Zatvorska uprava treba tražiti pristup tehnikama kontrole kojima će se upotreba sredstava za ograničenje kretanja učiniti suvišnom odnosno smanjiti njihova nametljivost te treba osigurati odgovarajuće osposobljavanje.

Pretrage zatvorenika i ćelija

Pravilo 50.

Zakoni i propisi kojima se reguliraju pretrage zatvorenika i ćelija moraju biti u skladu s obvezama prema međunarodnom pravu te uzimati u obzir međunarodne standarde i norme, imajući u vidu potrebu za osiguranjem sigurnosti u zatvoru. Pretrage se moraju provoditi tako da se poštuje dostojanstvo svojstveno svakom ljudskom biću i privatnost pojedinca kojeg se pretražuje, kao i načela razmjernosti, zakonitosti i nužnosti.

Pravilo 51.

Pretrage se ne smiju koristiti za uznemiravanje, zastrašivanje ili nepotrebno narušavanje privatnosti zatvorenika. U svrhu odgovornosti zatvorska je uprava dužna voditi odgovarajuće evidencije o pretragama, posebice o svlačenju i pretraživanju tjelesnih šupljina te o pretragama ćelija, kao i o razlozima pretraga, identitetima osoba koje su ih provele i rezultatima pretraga.

Pravilo 52.

1. Temeljite pretrage, uključujući svlačenja i pretrage tjelesnih šupljina, treba poduzimati samo ako je to apsolutno nužno. Zatvorskim upravama preporučuje se razvoj i upotreba odgovarajućih zamjena za temeljite pretrage. Temeljite pretrage smiju se provoditi isključivo u privatnosti i od strane obučenog osoblja istog spola kao i zatvorenik.

2. Pretrage tjelesnih šupljina smiju provoditi isključivo kvalificirani zdravstveni radnici osim onih koji su prvenstveno odgovorni za skrb o zatvorenima ili u najmanju ruku djelatnici obrazovani od kvalificiranih zdravstvenih radnika o standardima higijene, zdravlja i sigurnosti.

Pravilo 53.

Zatvorenici moraju imati pristup dokumentima vezanima uz pravne postupke, odnosno mora im biti dozvoljeno da ih drže u svom posjedu bez pristupa zatvorske uprave.

Informiranje i pritužbe zatvorenika

Pravilo 54.

Prilikom prijama svaki zatvorenik mora odmah dobiti pisane informacije o:

- (a) zakonu o zatvorima i primjenjivim zatvorskim propisima;
- (b) pravima zatvorenika, uključujući odobrene načine traženja informacija, pristup pravnim savjetima, uključujući i kroz programe pravne pomoći, te postupcima za podnošenje zahtjeva ili pritužbi;
- (c) obvezama zatvorenika, uključujući primjenjive stegovne mjere; i
- (d) svim drugim pitanjima nužnima kako bi se zatvoreniku omogućila prilagodba na život u zatvoru.

Pravilo 55.

1. Informacije iz pravila 54. moraju biti dostupne na najčešće korištenim jezicima u skladu s potrebama zatvorske populacije. Ako zatvorenik ne razumije nijedan od tih jezika, treba mu osigurati pomoć tumača.
2. Ako je zatvorenik nepismen, informacije mu se moraju prenijeti usmenim putem. Zatvorenici s osjetilnim teškoćama trebaju dobiti informacije na način koji odgovara njihovim potrebama.
3. Zatvorska uprava dužna je na vidljivom mjestu istaknuti sažetke informacija u zajedničkim prostorima zatvora.

Pravilo 56.

1. Svaki zatvorenik mora svakodnevno imati mogućnost podnošenja zahtjeva ili pritužbi direktoru zatvora ili članu zatvorskog osoblja ovlaštenom za njegovo zastupanje.
2. Mora postojati mogućnost podnošenja zahtjeva ili pritužbi inspektoru zatvora tijekom inspekcija. Zatvorenik mora imati mogućnost razgovora s inspektorom ili drugim inspekcijским službenikom slobodno i uz potpunu povjerljivost, bez prisutnosti direktora ili drugih članova osoblja.
3. Svakom zatvoreniku mora se omogućiti podnošenje zahtjeva ili pritužbi u pogledu postupanja prema njemu, bez cenzure sadržaja, središnjoj zatvorskoj upravi i pravosudnim ili drugim nadležnim tijelima, uključujući ona ovlaštena za preispitivanje ili ublažavanje zatvorske kazne.
4. Prava iz stavaka 1 do 3 ovog pravila odnose se i na pravnog savjetnika zatvorenika. U slučajevima gdje ni zatvorenik niti njegov pravni savjetnik nemaju mogućnost korištenja takvih prava, to može učiniti član obitelji zatvorenika ili neka druga osoba koja je upoznata s predmetom.

Pravilo 57.

1. Svi zahtjevi i pritužbe moraju se odmah rješavati i na njih se mora odgovoriti bez odgode. Ako se zahtjev ili pritužba odbije ili u slučaju neopravdanog kašnjenja, podnositelj ima pravo iznijeti ih pred pravosudno ili neko drugo tijelo.
2. Moraju postojati zaštitni mehanizmi kojima će se zatvorenicima osigurati mogućnost podnošenja zahtjeva ili pritužbi na siguran i, ako to podnositelj traži, povjerljiv način. Zatvorenik ili druga osoba iz stavka 4 pravila 56. ne smiju biti izloženi riziku od odmazde, zastrašivanja ili drugih negativnih posljedica zbog podnošenja zahtjeva ili pritužbe.
3. Navodi u pogledu mučenja ili drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja sa zatvorenicima odnosno njihovog kažnjavanja moraju se rješavati odmah te dovesti do brze i nepristrane istrage koju provodi neovisno nacionalno tijelo u skladu sa stavcima 1 i 2 pravila 71.

Kontakt s vanjskim svijetom

Pravilo 58.

1. Zatvorenicima mora biti dopušteno, uz nužni nadzor, redovito komunicirati sa svojim obiteljima i prijateljima:
 - (a) prijepiskom i korištenjem, gdje je to dostupno, telekomunikacijskih, elektroničkih, digitalnih i drugih sredstava; i
 - (b) primanjem posjeta.
2. Ako su bračni posjeti dopušteni, to se pravo mora primjenjivati bez diskriminacije, a zatvorenice moraju imati jednaku mogućnost korištenja tog prava kao i muškarci. Moraju postojati postupci i raspoložive prostorije kojima će se osigurati pravedan i jednak pristup uz vođenje brige o sigurnosti i dostojanstvu.

Pravilo 59.

Zatvorenike se smješta, u mjeri u kojoj je to moguće, u zatvore koji su blizu njihovih domova i mjesta socijalne rehabilitacije.

Pravilo 60.

1. Prijam posjetitelja u zatvorski objekt moguć je pod uvjetom da posjetitelj pristane na pretragu. Posjetitelj može povući svoj pristanak u bilo kojem trenutku, a u tom slučaju zatvorska uprava može mu odbiti pristup.
2. Postupci pretrage i ulaska posjetitelja ne smiju biti ponižavajući te za njih moraju vrijediti načela koja pružaju jednak stupanj zaštite kao i ona opisana u pravilima 50. i 52. Pretragu tjelesnih šupljina treba izbjegavati i ne primjenjivati na djecu.

Pravilo 61.

1. Zatvorenici moraju imati odgovarajuće mogućnosti, vrijeme i prostorije za posjete i komunikaciju i savjetovanje s pravnim savjetnikom po njihovom izboru ili pružateljem pravne pomoći, bez odgode, presretanja ili cenzuriranja te uz potpunu povjerljivost u vezi bilo kojeg pravnog pitanja, u skladu s primjenjivim domaćim pravom. Konzultacije se mogu odvijati u dosegu vida, ali ne i sluha zatvorskog osoblja.

2. U slučajevima u kojima zatvorenici ne govore lokalni jezik, zatvorska uprava mora omogućiti pristup uslugama neovisnog kvalificiranog tumača.
3. Zatvorenici trebaju imati pristup učinkovitoj pravnoj pomoći.

Pravilo 62.

1. Zatvorenicima stranim državljanima moraju u razumnoj mjeri biti dopuštene mogućnosti komunikacije s diplomatskim i konzularnim predstavnicima države kojoj pripadaju.
2. Zatvorenici državljani država bez diplomatskog ili konzularnog predstavništva u zemlji te izbjeglice ili osobe bez državljanstva moraju biti osigurana slične mogućnosti komunikacije s diplomatskim predstavnicima države koja preuzme zaštitu njihovih interesa ili drugim nacionalnim ili međunarodnim tijelom čiji je zadatak štititi takve osobe.

Pravilo 63.

Zatvorenike se mora redovito informirati o važnijim vijestima čitanjem novina, časopisa ili posebnih institucionalnih publikacija, slušanjem radijskih prijenosa, putem predavanja ili na druge slične načine koje je odobrila ili nadzire zatvorska uprava.

Knjige

Pravilo 64.

Svaki zatvor mora imati knjižnicu namijenjenu svim kategorijama zatvorenika, odgovarajuće popunjenu knjigama zabavnog i obrazovnog sadržaja, a zatvorenike se treba poticati da je što više koriste.

Religija

Pravilo 65.

1. Ako zatvor sadrži dovoljan broj zatvorenika iste religije, treba se imenovati ili odobriti kvalificiranog predstavnika te religije. Ako to broj zatvorenika opravdava i uvjeti dopuštaju, takav aranžman treba omogućiti na stalnoj osnovi.
2. Kvalificirani predstavnik koji je imenovan ili odobren u skladu sa stavkom 1 ovog pravila mora imati mogućnost redovitog održavanja vjerske službe i pastoralnih privatnih posjeta zatvorenicima njegove religije u primjereno doba.
3. Nijednom zatvoreniku ne smije se odbiti pristup kvalificiranom predstavniku bilo koje religije. S druge strane, ako se zatvorenik protivi posjetu vjerskog predstavnika, njegov stav se mora u potpunosti poštovati.

Pravilo 66.

U mjeri u kojoj je to izvedivo, svakom zatvoreniku mora biti omogućeno ispunjavanje potreba vjerskog života sudjelovanjem u službama koje se održavaju u zatvoru i posjedovanjem

knjiga koje sadrže vjerske običaje ili propise njegove vjeroispovijesti.

Zadržavanje imovine zatvorenika

Pravilo 67.

1. Sav novac, vrijedni predmeti i druge pokretne koje pripadaju zatvoreniku a koje prema zatvorskim propisima on ne smije zadržati prilikom prijama u zatvor pohranjuju se na sigurno mjesto. Popis tog inventara potpisuje zatvorenik. Potrebno je poduzeti korake za očuvanje tih stvari u dobrom stanju.
2. Prilikom otpusta zatvorenika, svi takvi predmeti i novac vraćaju mu se osim potrošenog novca ili imovine poslana iz zatvora uz odobrenje ili ako je utvrđena nužnost uništenja nekog odjevnog predmeta zbog higijenskih razloga. Zatvorenik je dužan potpisati potvrdu o primitku stvari i novca koji su mu vraćeni.
3. S novcem ili pokretnom imovinom koji su primljeni za zatvorenika izvana postupa se na isti način.
4. Ako zatvorenik unosi lijekove, liječnik ili drugi kvalificirani zdravstveni radnik odlučuje što će se učiniti s njima.

Obavijesti

Pravilo 68.

Svaki zatvorenik ima pravo odmah obavijestiti svoju obitelj ili druge osobe imenovane kao osobe za kontakt o svom zatvaranju, premještanju u drugu ustanovu i o ozbiljnoj bolesti ili ozljedi te mu se moraju omogućiti sredstva za to. Dijeljenje osobnih podataka zatvorenika podliježe domaćem zakonodavstvu.

Pravilo 69.

U slučaju smrti zatvorenika direktor zatvora odmah mora obavijestiti najbližu rodbinu zatvorenika ili osobu koju je zatvorenik naveo kao kontakt u hitnim slučajevima. Osobe koje je zatvorenik imenovao za primanje informacija o njegovom zdravlju direktor je dužan obavijestiti o ozbiljnom oboljenju, ozljedi ili premještanju zatvorenika u zdravstvenu ustanovu. Izričit zahtjev zatvorenika da se njegovog supružnika ili najbližu rodbinu ne obavijesti u slučaju bolesti ili ozljede mora se poštovati.

Pravilo 70.

Zatvorska uprava dužna je odmah obavijestiti zatvorenika o ozbiljnoj bolesti ili smrti člana uže rodbine ili partnera. Kad god to okolnosti dozvoljavaju, zatvoreniku se treba odobriti posjet, bilo pod pratnjom ili samostalno, članu uže rodbine ili partneru koji je teško bolestan ili nazočnost na pogrebu člana uže rodbine.

Istrage

Pravilo 71.

1. Bez obzira na pokretanje interne istrage, direktor zatvora dužan je bez odgode prijaviti smrt, nestanak ili ozbiljnu ozljedu zatvorenika pravosudnom ili drugom nadležnom tijelu koje je neovisno o zatvorskoj upravi i ovlašteno za provedbu brze, nepristrane i djelotvorne istrage o okolnostima i uzrocima takvih slučajeva. Zatvorska uprava dužna je potpuno surađivati s tim tijelom i osigurati očuvanje dokaza.
2. Obveza iz stavka 1 ovog pravila primjenjuje se jednako gdje god postoji opravdana sumnja na počinjenje djela mučenja ili drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja u zatvoru, bez obzira na to je li primljena službena pritužba.
3. Kad god postoji opravdana sumnja na počinjenje djela iz stavka 2 ovog pravila, odmah je nužno poduzeti korake kako bi se osiguralo nemiješanje svih potencijalno upletenih osoba u istragu i spriječio njihov kontakt sa svjedocima, žrtvom ili članovima obitelji žrtve.

Pravilo 72.

Zatvorska uprava dužna je postupati s tijelom preminulog zatvorenika s poštovanjem i dostojanstveno. Tijelo preminulog zatvorenika treba vratiti njegovoj najbližoj rodbini čim je to opravdano moguće, a najkasnije po završetku istrage. Zatvorska uprava dužna je omogućiti odgovarajući pogreb u kulturalnom smislu ako nema druge odgovorne stranke koja je to voljna ili može učiniti te je dužna voditi potpunu evidenciju o tome.

Premještaj zatvorenika

Pravilo 73.

1. Prilikom premještaja iz jedne u drugu ustanovu zatvorenici moraju biti što je moguće manje izloženi javnosti i te se moraju poduzeti odgovarajuće mjere za njihovu zaštitu od uvreda, znatiželje i publiciteta u bilo kojem obliku.
2. Prijevoz zatvorenika u vozilima koja nemaju prikladnu ventilaciju ili rasvjetu ili na bilo koji način koji bi ih izložio nepotrebnoj tjelesnoj patnji zabranjen je.
3. Prijevoz zatvorenika obavlja se o trošku zatvorske uprave i u jednakim uvjetima za sve.

Zatvorsko osoblje

Pravilo 74.

1. Zatvorska uprava dužna je osigurati pažljiv odabir osoblja svih stupnjeva, jer dobro upravljanje zatvora ovisi o čestitosti, čovječnosti, stručnim sposobnostima i osobnoj prikladnosti osoblja za taj rad.
2. Uprava mora stalno ulagati napore da u svijesti osoblja i javnog mnijenja pobuđuje i održava uvjerenje da je ova služba

od velike društvene važnosti i zbog toga treba koristiti sva raspoloživa sredstva da se o tome obavijesti javnost.

3. Da bi se postigli naprijed navedeni ciljevi, osoblje mora biti zaposleno na puno radno vrijeme kao stručno zatvorsko osoblje i mora imati status državnih službenika te mu se mora osigurati stalnost službe koja će ovisiti isključivo o dobrom ponašanju, učinkovitosti rada i tjelesnim sposobnostima. Plaće moraju biti dovoljne da privuku i zadrže u službi sposobne muškarce i žene; prednosti zaposlenja i uvjeti rada moraju biti povoljni s obzirom na zahtjevnu narav posla.

Pravilo 75.

1. Zatvorsko osoblje mora imati odgovarajuću razinu obrazovanja te mu se moraju osigurati mogućnosti i sredstva za ispunjavanje dužnosti na profesionalan način.

2. Prije početka obavljanja dužnosti zatvorskom osoblju mora se osigurati osposobljavanje prilagođeno njegovim općim i posebnim dužnostima, koje odražava suvremenu, na dokazima utemeljenu najbolju praksu na području kaznenih znanosti. Samo onim kandidatima koji uspješno polože teorijske i praktične ispite na kraju takvog osposobljavanja dopušteno je stupanje u zatvorsku službu.

3. Zatvorska uprava dužna je osigurati trajno stručno usavršavanje u svrhu održavanja i unaprjeđivanja znanja i stručnih sposobnosti osoblja nakon ulaska u službu i tijekom rada.

Pravilo 76.

1. Osposobljavanje iz stavka 2 pravila 75. uključuje, kao minimum, obrazovanje o:

(a) relevantnom nacionalnom zakonodavstvu, propisima i pravilima, kao i primjenjivim međunarodnim i regionalnim pravnim instrumentima, čijim se odredbama zatvorsko osoblje mora voditi u radu i postupanju sa zatvorenicima;

(b) pravima i dužnostima zatvorskog osoblja u obavljanju njegovih funkcija, uključujući poštovanje ljudskog dostojanstva svih zatvorenika i zabranu određenih vrsta ponašanja, posebice mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

(c) sigurnosti i zaštiti, uključujući koncept dinamičke sigurnosti, primjeni sile i sredstava za ograničenje kretanja, postupanju s nasilnim prijestupnicima, uzimajući u obzir tehnike prevencije i smirivanja, kao što su pregovaranje i posredovanje;

(d) prvoj pomoći, psihosocijalnim potrebama zatvorenika i odgovarajućoj dinamici u zatvorskim okruženjima, kao i o socijalnoj skrbi i pomoći, uključujući rano otkrivanje psihičkih problema.

2. Zatvorsko osoblje koje je zaduženo za rad s određenim kategorijama zatvorenika ili kojem su dodijeljene druge specijalizirane funkcije, mora biti na odgovarajući način osposobljeno.

Pravilo 77.

Zatvorsko osoblje mora se uvijek ponašati i obavljati svoje dužnosti tako da zatvorenicima pruža dobar primjer i stekne njihovo poštovanje.

Pravilo 78.

1. U mjeri u kojoj je to moguće, zatvorsko osoblje treba uključivati dovoljan broj specijalista kao što su psihijatri, psiholozi, socijalni radnici, nastavnici i tehnički instruktori.
2. Usluge socijalnih radnika, nastavnika i tehničkih instruktora moraju biti osigurane na trajnoj osnovi, čime se ne isključuju radnici koji rade na nepuno radno vrijeme ili na volonterskoj osnovi.

Pravilo 79.

1. Direktor zatvora treba biti odgovarajuće kvalificiran za obavljanje svog posla po karakteru, upravljačkim sposobnostima, odgovarajućem obrazovanju i iskustvu.
2. Direktor zatvora dužan je svoje cjelokupno radno vrijeme posvetiti službenim dužnostima te ne smije biti zaposlen na nepuno radno vrijeme. Direktor zatvora mora stanovati u objektima zatvora ili u njegovoj neposrednoj blizini.
3. Ako je za dva ili više zatvora zadužen isti direktor, dužan ih je često obilaziti. Stalna odgovorna službena osoba mora biti zaposlena u svakom od tih zatvora.

Pravilo 80.

1. Direktor zatvora, njegov zamjenik i većina ostalog zatvorskog osoblja moraju poznavati jezik kojim govori najveći broj zatvorenika ili jezik koji razumije većina njih.
2. Kad god je to potrebno koristit će se usluge kvalificiranog tumača.

Pravilo 81.

1. U zatvoru u kojem borave i muškarci i žene, dio zatvora namijenjen ženama mora biti pod nadležnošću odgovorne članice osoblja koja će čuvati ključeve tog dijela zatvora.
2. Nijedan član osoblja muškog spola ne smije ući u dio zatvora namijenjen ženama osim uz pratnju članice osoblja.
3. Samo osoblje ženskog spola smije brinuti se o zatvorenicama i nadzirati ih. Ipak, to ne znači da osoblje muškog spola, osobito liječnici i nastavnici, ne smije obavljati svoje profesionalne dužnosti u zatvorima ili dijelovima zatvora namijenjenim ženama.

Pravilo 82.

1. Zatvorsko osoblje ne smije u odnosima sa zatvorenicama koristiti silu osim u samoobrani ili u slučajevima pokušaja bijega odnosno aktivnog ili pasivnog odupiranja naredbi temeljenoj na zakonu ili propisima. Zatvorsko osoblje koje ima pravo koristiti silu ne smije to činiti u mjeri većoj nego što je nužno te o incidentu mora odmah izvijestiti direktora zatvora.
2. Zatvorsko osoblje mora proći posebnu tjelesnu obuku koja će im omogućiti svladavanje agresivnih zatvorenika.
3. Osim u posebnim okolnostima, zatvorsko osoblje koje obavlja dužnosti koje ih dovode u izravan kontakt sa zatvorenicama ne smije biti naoružano. Nadalje, zatvorsko

osoblje ni u kojem slučaju ne smije dobiti oružje ako nije obučeno za njegovu upotrebu.

Unutarnje i vanjske inspekcije

Pravilo 83.

1. Nužan je dvostruki sustav redovitih inspekcija zatvora i kaznenih službi:
 - (a) unutarnje ili upravne inspekcije koje provodi središnja zatvorska uprava;
 - (b) vanjske inspekcije koje provodi tijelo neovisno o zatvorskoj upravi, koje mogu uključivati nadležna međunarodna ili regionalna tijela.
2. U oba slučaja cilj je inspekcija osigurati upravljanje zatvorima u skladu s postojećim zakonima, propisima, pravilima i postupcima, u svrhu ispunjavanja ciljeva kazneno-popravnih službi i zaštite prava zatvorenika.

Pravilo 84.

1. Inspektori su ovlašteni:
 - (a) pristupiti svim informacijama o broju zatvorenika i mjestima i lokacijama pritvora, kao i svim informacijama koje su relevantne za postupanje sa zatvorenicima, uključujući njihove evidencije i uvjete pritvora;
 - (b) slobodno odabrati koje će zatvore posjetiti, uključujući nenajavljene posjete na vlastitu inicijativu, te s kojim će zatvorenicima razgovarati;
 - (c) voditi privatne i potpuno povjerljive razgovore sa zatvorenicima i zatvorskim osobljem tijekom posjeta;
 - (d) davati preporuke zatvorskoj upravi i drugim nadležnim tijelima.
2. Vanjski inspekcijski timovi moraju biti sastavljeni od kvalificiranih i iskusnih inspektora koje imenuje nadležno tijelo i uključivati zdravstvene radnike. Obvezno je imati u vidu uravnoteženu zastupljenost spolova.

Pravilo 85.

1. Svaka inspekcija mora biti popraćena pisanim izvješćem koje se podnosi nadležnom tijelu. Obvezno je razmotriti objavljivanje izvješća o vanjskim inspekcijama, bez osobnih podataka o zatvorenicima, osim ako oni na to izričito ne pristanu.
2. Zatvorska uprava i druga nadležna tijela prema potrebi dužni su odgovoriti u razumnom roku hoće li provesti preporuke do kojih je dovela vanjska inspekcija.

II. Pravila za posebne kategorije zatvorenika

A. Osuđeni zatvorenici

Temeljna načela

Pravilo 86.

Svrha je sljedećih temeljnih načela pokazati duh u kojem se treba upravljati kaznenim ustanovama i svrhe kojima one trebaju težiti, u skladu s izjavom iz uvodne napomene 1 ovih pravila.

Pravilo 87.

Prije završetka izdržavanja zatvorske kazne poželjno je poduzeti potrebne korake za osiguranje postupnog povratka zatvorenika u društveni život. Taj se cilj može postići, ovisno o pojedinom slučaju, uvođenjem pripremnog režima za život na slobodi, koji se može organizirati u samom zatvoru ili nekoj drugoj pogodnoj ustanovi, ili putem uvjetnog puštanja na slobodu pod nadzorom koji ne treba povjeriti policiji, nego ga treba ostvariti uz djelotvornu društvenu pomoć.

Pravilo 88.

1. Kod postupanja sa zatvorenicima ne treba naglašavati njihovo isključivanje iz zajednice, već i dalje isticati da oni tom društvu pripadaju. Zbog toga treba nastojati, u granicama mogućnosti, surađivati s društvenim službama koje bi pružile pomoć osoblju kaznenih ustanova u obavljanju zadatka društvene rehabilitacije zatvorenika.

2. Sa svakim zatvorom trebaju biti surađivati socijalni radnici čiji je zadatak održati ili popraviti sve poželjne odnose zatvorenika s njihovim obiteljima, kao i s društvenim službama koje im mogu biti od dragocjene pomoći. U granicama koje zadovoljavaju zakon i koje su u skladu s izdržavanjem kazne, treba poduzeti korake u cilju očuvanja građansko-pravnih interesa, prava iz socijalnog osiguranja i drugih društvenih pogodnosti koje zatvorenik uživa.

Pravilo 89.

1. Za ispunjavanje ovih načela nužna je individualizacija postupanja, a u tu svrhu i prilagodljiv sustav razvrstavanja zatvorenika u skupine. Stoga je poželjno da one budu smještene u odvojene ustanove, u kojima će se prema svakoj skupini moći postupati na odgovarajući način.

2. Nije potrebno da ti zatvori imaju isti stupanj osiguranja za svaku skupinu. Poželjno je osigurati različite stupnjeve osiguranja prema potrebama različitih skupina. Zatvori otvorenog tipa, samom činjenicom što ne predviđaju materijalne mjere osiguranja protiv bijega, nego se u tom pogledu oslanjaju na samodisciplinu zatvorenika, stvaraju za pažljivo odabrane zatvorenike najpovoljnije uvjete za rehabilitaciju.

3. Poželjno je da u zatvorima otvorenog tipa individualizacija postupanja ne bude ometana velikim brojem zatvorenika. U nekim se zemljama smatra da u takvim zatvorima populacija ne treba prelaziti brojku od 500 zatvorenika. U zatvorima otvorenog tipa broj zatvorenika treba biti što manji.

4. S druge strane, nije poželjno održavati zatvore koji su tako mali da se u njima ne mogu osigurati odgovarajuće službe.

Pravilo 90.

Otpuštanjem zatvorenika ne prestaju dužnosti društva. Zbog toga bi trebalo imati na raspolaganju državne i privatne ustanove koje su sposobne oslobođenom zatvoreniku pružiti djelotvornu pomoć poslije izlaska iz zatvora i koje će nastojati ublažiti predrasude protiv zatvorenika i pomoći mu u njegovoj socijalnoj rehabilitaciji.

Obrada

Pravilo 91.

Postupanje s osobama osuđenima na kaznu zatvora ili slične mjere, ima svrhu, u granicama u kojima trajanje zatvora to dopušta, stvoriti u njima volju da po izlasku iz zatvora žive u skladu sa zakonom i brinu se o sebi te ih za to osposobiti. Postupanje mora biti takvo da jača njihovo samopoštovanje i razvija njihovo osjećaj odgovornosti.

Pravilo 92.

1. U tu se svrhu treba služiti svim odgovarajućim sredstvima, uključujući religijske usluge u zemljama gdje je to moguće, zatim obrazovanje, profesionalno usmjeravanje i osposobljavanje, socijalni rad, savjetovanje o zapošljavanju, tjelesni razvoj i jačanje moralnog značaja u skladu s individualnim potrebama svakog zatvorenika, vodeći računa o njegovoj društvenoj i krivičnoj prošlosti, fizičkim i intelektualnim kapacitetima i sposobnostima, osobnom temperamentu, duljini zatvorske kazne i izgledima nakon otpuštanja.

2. Za svakog zatvorenika koji je osuđen na zatvorsku kaznu određene duljine, direktor zatvora mora, što prije nakon prijama zatvorenika, cjelovita izvješća o svim pitanjima o kojima je bilo riječi u stavku 1 ovog pravila. Takva izvješća uvijek moraju uključivati izvješće liječnika ili drugog kvalificiranog zdravstvenog radnika o tjelesnom i psihičkom stanju zatvorenika.

3. Izvješća i ostali relevantni dokumenti stavljaju se u individualni dosje. Dosje mora biti ažuriran i kategoriziran na način da ga može pregledati odgovorno osoblje kad god je to potrebno.

Razvrstavanje i individualizacija

Pravilo 93.

1. Svrhe su razvrstavanja:

(a) odvojiti zatvorenike za koje se može očekivati da će zbog svoje kaznene evidencije ili karaktera loše utjecati na druge;

(b) podijeliti zatvorenike u kategorije radi lakšeg postupanja u svrhu socijalne rehabilitacije.

2. U granicama mogućnosti, za različite kategorije zatvorenika potrebno je koristiti odvojene zatvore ili odvojene odjele zatvora.

Pravilo 94.

Što je prije moguće nakon prijama i proučavanja osobnosti svakog zatvorenika kojem je izrečena zatvorska kazna određene duljine, obvezno se priprema program postupanja sa zatvorenikom u svjetlu stečenih saznanja o njegovim individualnim potrebama, sposobnostima i stavovima.

Povlastice*Pravilo 95.*

Sustav povlastica koji odgovara različitim kategorijama zatvorenika i različitim načinima postupanja mora uspostavljen u svakom zatvoru radi poticanja dobrog ponašanja, razvijanja osjećaja odgovornosti i osiguranja interesa i suradnje zatvorenika u postupanju s njima.

Rad*Pravilo 96.*

1. Osuđeni zatvorenici moraju imati priliku za rad i/ili aktivno sudjelovanje u svojoj rehabilitaciji pod uvjetom da liječnik ili drugi kvalificirani zdravstveni radnik utvrdi njihovu tjelesnu i psihičku sposobnost.
2. Potrebno je osigurati dovoljnu količinu korisnog rada kako bi zatvorenici bili aktivno zaposleni tijekom redovitog radnog vremena.

Pravilo 97.

1. Zatvorski rad ne smije biti štetne naravi.
2. Zatvorenike se ne smije držati u ropstvu ili podčinjenosti.
3. Od zatvorenika se ne smije tražiti da rade za osobnu ili privatnu korist zatvorskog osoblja.

Pravilo 98.

1. U granicama mogućnosti, omogućeni rad treba biti takav da održava ili povećava sposobnost zatvorenika za pošteno zarađivanje nakon izlaska iz zatvora.
2. Strukovno osposobljavanje u korisnim zanimanjima mora biti omogućeno zatvorenicima koji mogu od toga imati koristi, a posebice za mlađe zatvorenike.
3. U granicama odgovarajućeg odabira struke i zahtjeva uprave ustanove i stegovnih pravila, zatvorenicima se mora omogućiti odabir vrste rada koji žele obavljati.

Pravilo 99.

1. Organizacija i metode rada u zatvorima moraju biti što sličnije odgovarajućim poslovima izvan zatvora kao bi se zatvorenike pripremilo na normalan radni život.
2. Međutim, interesi zatvorenika i njihovog strukovnog obrazovanja ne smiju podlijetati svrsi stjecanja financijske dobiti od djelatnosti u zatvoru.

Pravilo 100.

1. Poželjno je da industrijskim i poljoprivrednim djelatnostima izravno upravlja zatvorska uprava, a ne privatni ugovaratelji.
2. Ako zatvorenici obavljaju rad kojim ne upravlja zatvorska uprava, uvijek moraju biti pod nadzorom zatvorske uprave. Osim ako se rad ne obavlja za druga državna tijela, osobe za koje se rad obavlja dužne su platiti zatvorskoj administraciju pune iznose uobičajenih plaća, vodeći računa o količini rada koju zatvorenici obavljaju.

Pravilo 101.

1. Mjere opreza propisane za sigurnost i zaštitu zdravlja radnika na slobodi moraju se jednako primjenjivati i u zatvorima.
2. Zatvorenike se mora osigurati od ozljeda na radu, uključujući profesionalne bolesti, pod uvjetima koji nisu nepovoljniji od zakonom propisanih za radnike na slobodi.

Pravilo 102.

1. Najveći dozvoljeni broj dnevnih i tjednih radnih sati zatvorenika mora biti propisan zakonom ili upravnim pravilnikom, imajući u vidu lokalna pravila ili običaje u pogledu zapošljavanja radnika na slobodi.
2. Uz tako utvrđeno radno vrijeme mora biti ostavljeno jedan dan odmora tjedno i dovoljno vremena za obrazovanje i druge potrebne aktivnosti u okviru postupanja sa zatvorenicima i njihove rehabilitacije.

Pravilo 103.

1. Mora postojati sustav pravedne naknade za rad zatvorenika.
2. U okviru tog sustava zatvorenicima mora biti dopušteno da potroše barem jedan dio svog dohotka na odobrene predmete za vlastitu upotrebu i pošalju dio zarade svojim obiteljima.
3. Sustav treba osigurati i da zatvorska uprava izdvaja jedan dio dohotka za potrebe prikupljanja ušteđevine koja će se predati zatvoreniku prilikom izlaska iz zatvora.

Obrazovanje i rekreacija

Pravilo 104.

1. Potrebno je osigurati nastavak obrazovanja svih zatvorenika koji su sposobni to iskoristiti, uključujući religijsku nastavu u državama u kojima je to moguće. Obrazovanje nepismenih zatvorenika i mlađih zatvorenika obvezno je, a zatvorska uprava dužna mu je posvećivati posebnu pažnju.
2. U granicama mogućeg, obrazovanje zatvorenika treba biti integrirano u državni obrazovni sustav tako da nakon izlaska iz zatvora mogu nastaviti obrazovanje bez teškoća.

Pravilo 105.

Rekreativne i kulturne aktivnosti moraju biti omogućene u zatvoru na korist psihičkog i tjelesnog zdravlja zatvorenika.

Društveni odnosi i briga o zatvorenicima nakon izlaska*Pravilo 106.*

Posebna pažnja mora se posvetiti održavanju i unaprjeđivanju odnosa između zatvorenika i njihovih obitelji, u mjeri u kojoj je to u najboljem interesu i jednih i drugih.

Pravilo 107.

Od početka izdržavanja zatvorske kazne mora se voditi računa o budućnosti zatvorenika nakon izlaska iz zatvora te ih se mora poticati na održavanje ili uspostavljanje odnosa s osobama ili službama izvan zatvora koji će biti korisni za rehabilitaciju zatvorenika i u najboljem interesu njih i njihovih obitelji i pružiti im pomoć u tom pogledu.

Pravilo 108.

1. Državne i druge službe i agencije koje pomažu bivšim zatvorenicima prilikom vraćanja u društvo moraju osigurati, u granicama potrebnog i mogućeg, da zatvorenici nakon izlaska dobiju odgovarajuće dokumente i identifikacijske isprave, prikladne domove i poslove, prikladnu i primjerenu odjeću s obzirom na klimu i godišnje doba te dovoljno sredstava da mogu doći do svog odredišta i brinuti se o sebi u razdoblju neposredno nakon izlaska.
2. Ovlašteni predstavnici takvih službi moraju imati sav potreban pristup zatvoru i zatvorenicima te sudjelovati u razmatranjima oko budućnosti zatvorenika od početka izdržavanja zatvorske kazne.
3. Poželjno je da aktivnosti takvih službi budu centralizirane ili koordinirane u granicama mogućeg kako bi se osigurao najbolji mogući učinak njihovog rada.

B. Zatvorenici s psihičkim teškoćama i/ili poremećajima zdravlja*Pravilo 109.*

1. Osobe za koje se utvrdi da nisu kazneno odgovorne ili kojima se naknadno dijagnosticiraju ozbiljne psihičke poteškoće i/ili poremećaji zdravlja, čiji bi boravak u zatvoru značio pogoršanje njihovog stanja, ne smiju se zadržavati u zatvorima te je potrebno što prije organizirati njihovo premještanje u psihijatrijske ustanove.
2. Ovisno o potrebi, ostale zatvorenike s psihičkim teškoćama i/ili poremećajima zdravlja može se pratiti i liječiti u specijaliziranim objektima pod nadzorom kvalificiranih zdravstvenih radnika.
3. Zdravstvena služba mora osigurati psihijatrijsko liječenje svih drugih zatvorenika kojima je ono potrebno.

Pravilo 110.

Poželjno je poduzeti korake, u suradnji s odgovarajućim službama, da se po potrebi osigura nastavak psihijatrijskog liječenja i pružanje socijalno-psihijatrijske pomoći nakon izlaska iz zatvora.

C. Zatvorenici koji su uhićeni ili čekaju suđenje

Pravilo 111.

1. Osobe koje su uhićene ili zatvorene zbog optužnice za kazneno djelo podignute protiv njih, koje su zadržane u policijskom pritvoru ili zatvoru, ali protiv kojih još nije proveden sudski postupak i nisu osuđene u nastavku ovih pravila nazivaju se „neosuđenim zatvorenicima“.
2. Neosuđeni zatvorenici smatraju se nevinima i s njima se mora sukladno tome postupati.
3. Ne dovodeći u pitanje pravne propise o zaštiti slobode pojedinca ili propisani postupak u pogledu neosuđenih zatvorenika, s njima se mora postupati na poseban način koji je opisan u sljedećim pravilima samo u glavnim crtama.

Pravilo 112.

1. Neosuđeni zatvorenici moraju biti smješteni odvojeno od osuđenih.
2. Maloljetne neosuđene zatvorenike mora se držati odvojeno od odraslih te ih u pravilu upućivati u posebne ustanove.

Pravilo 113.

Neosuđeni zatvorenici trebaju spavati sami u odvojenim prostorijama, ukoliko nisu u pitanju različiti običaji s obzirom na klimu.

Pravilo 114.

U granicama održavanja potrebnog reda u ustanovi, neosuđeni zatvorenici mogu, ako to žele, nabavljati svoju hranu o vlastitom trošku izvana, bilo putem uprave ili obitelji i prijatelja. U suprotnom, uprava je dužna osigurati im hranu.

Pravilo 115.

Neosuđenom zatvoreniku mora biti dopušteno nošenje vlastite odjeće ako je ona čista i prikladna. Ako zatvorenik nosi zatvorsku odjeću, ona mora biti drukčija od odjeće koja se daje osuđenim zatvorenicima.

Pravilo 116.

Neosuđenom zatvoreniku uvijek treba ponuditi priliku za rad, ali se od njega to ne smije zahtijevati. Ako zatvorenik odluči raditi, za svoj rad mora biti plaćen.

Pravilo 117.

Neosuđenom zatvoreniku treba se o njegovom trošku ili trošku treće osobe dozvoliti nabava knjiga, novina, pisaćeg pribora i drugih sredstava za rad koja su u skladu s interesima pravosudne uprave i sigurnosti te reda u ustanovi.

Pravilo 118.

Neosuđenom zatvoreniku treba se dozvoliti primanje posjeta i liječenje od strane vlastitog liječnika ili stomatologa ako je zahtjev opravdan i ako može podmiriti moguće troškove.

Pravilo 119.

1. Svaki neosuđeni zatvorenik ima pravo odmah biti obaviješten o razlozima njegovog zatvaranja i o optužbama protiv njega.
2. Ako neosuđeni zatvorenik nema pravnog savjetnika po svom izboru, ima pravo na pravnog savjetnika kojeg će mu dodijeliti pravosudno ili drugo tijelo u svim slučajevima u kojima je to u interesu pravde te bez troškova za neosuđenog zatvorenika ako ih on ne može platiti. Odbijanje pristupa pravnom savjetniku podliježe neovisnom preispitivanju bez odgode.

Pravilo 120.

1. Na prava i modalitete koji se odnose na pristup neosuđenog zatvorenika pravnom savjetniku ili pružatelju pravne pomoći u svrhu obrane primjenjuju se načela opisana u pravilu 61.
2. Neosuđenom zatvoreniku na zahtjev treba ustupiti pisaći pribor za pripremu dokumenata u vezi njegove obrane, uključujući povjerljive upute za njegovog pravnog savjetnika ili pružatelja pravne pomoći.

D. Civilni zatvorenici*Pravilo 121.*

U državama u kojima je zakonom dozvoljeno zatvaranje zbog duga ili po nalogu suda u okviru nekog drugog nekaznenog postupka, zatvorene osobe ne smiju biti podvrgnute većim ograničenjima ili većem stupnju stege nego što je potrebno za osiguranje zatvorske sigurnosti i reda. Prema njima se ne smije postupati nepovoljnije nego prema neosuđenim osobama, s tom razlikom što se od njih može zahtijevati rad.

E. Osobe uhićene ili pritvorene bez podizanja optužnice

Pravilo 122.

Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 9. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,²⁹ osobama uhićenima ili zatvorenima bez podizanja optužnice mora se osigurati jednaka zaštita kao što je navedeno u I. i II. dijelu, odjeljak C, ovih pravila. Relevantne odredbe II. dijela, odjeljak A, ovih pravila isto tako će se primjenjivati tamo gdje njihova primjena može biti na korist ove posebne skupine osoba u pritvoru, s tim da se ne poduzimaju mjere koje podrazumijevaju da su preobrazovanje ili rehabilitacija na bilo koji način primjereni za osobe koje nisu osuđene za kazneno djelo.

²⁹ Vidi rezoluciju 2200 A (XXI), prilog.